

Mimo revolucije?

IVO ŽAJDELA

Po »dražgoški bitki« oziroma tragediji v Dražgošah so ljudje dokončno spoznali, da so partizani le paravojska komunistov za izvedbo komunistične revolucije. Na eni strani so bili partizani skoraj uničeni, na drugi pa je glavni del, ki je stremel k ciljem revolucije, ubijal nemočne ljudi.

S Kidričem je prišel v ta del Gorenjske (Poljanska dolina) tudi Franc Ravbar - Vitez. Glavni organizator vosovskih atentatorjev (morilcev) leta 1941 in 1942 v Ljubljani. Na Gorenjsko sta torej prišla »urejevat« razmere in stvari po komunistično-revolucionarno postavljati na pravo mesto največja kalibra revolucije. V Ljubljani in na Dolenjskem so revolucionarno organizacijo že vzpostavili, Štajerska in Primorska za začetek nista bili zelo primerni, na vrsti je bila Gorenjska.

Uničenje Kidričevega človeka

26. decembra 1942 je Kidrič Ravbarja imenoval za političnega komisarja 3. operativne cone, torej partizanske paravojske na Gorenjskem. Dal mu je tudi nalogo, da organizira varnostno-obveščevalno službo, saj brez strogega nadzora, nasilja in strahovlade ni šlo. Svoj »štab« je imel v bunkerju oziroma zemljanki v Logjih pri Srednji vasi, med Poljanami in Gorenjo vasjo. Že 14. januarja 1943 so jih obkolili Nemci in poleg Ravbarja ubili še Staneta Starca - Fazana, komandanta Gorenjskega odreda. Nekdo jih je Nemcem seveda izdal, vendar takšne izdaje niso bile nepomembno naključje. Šlo je za štab komunistične paravojske, ki se ga je bilo treba »znebiti«, drugače kot z uničenjem pa se to ni dalo.

V tem času in razmerah so se pojavila tudi izrazitejša prizadevanja vplivnejših posameznikov za lastno organiziranje protikupatorske dejavnosti in povezovanje te z OF oziroma s PK KPS za Gorenjsko. Rezultat je bila ustanovitev POOF za Gorenjsko pod vodstvom Ivana Miklavca. Odbor je deloval od decembra 1942 do oktobra 1943. Vendar ga komunisti niso nikoli priznali, saj z njegovo sestavo in usmeritvijo nista soglašala ne IOOF in CK KPS, pa tudi PK KPS za Gorenjsko ne.

Imeti vse pod nadzorom

O tem je Jože Sluga kot odločilna osebnost v navezovanju stikov z Miklavčevim krogom, najbrž konec leta 1943, ko je odgovarjal na kritiko lastnega političnega dela, izrečeno s strani CK KPS, podal obširnejše poročilo, tako se je v arhivu ohranilo o tem pričevanje.

Jože Sluga je navedel, da je član OK KPS Škofja Loka Adolf Sluga - Tratmir proti koncu leta 1942 sporočil PK KPS, da je dobil na terenu zveze s posamezniki, ki da bi radi sodelovali z OF. Ti so že imeli neko organizacijo, zbirali denar in izdali list *Baklja*. Pokrajinskemu komiteju je poslal tudi 5000 mark, ki jih je dobil od teh ljudi.

Po dogovoru z Maksom Krmeljcem je Jože Sluga odšel na teren, da se o zadevi prepriča, in sicer ravno v dneh, ko je prihajal Boris Kidrič na Gorenjsko. Sestal se je z podjetnikom Ivanom Miklavcem iz Medvod, ki je Slugo obvestil, da ima organiziranih več ljudi, ki so vsi že od leta 1941 člani OF. Pokazal mu je prvo števil-

1941, izdajal radijska poročila ter jih razširjal med aktiviste OF.

S tega sestanka se je Sluga napotil do ravnatelja kemične tovarne v Domžalah Slavka Kvartiča, za katerega je izvedel, da naj bi bil pripravljen sodelovati, vendar se zaradi nemške hajke z njim ni sestal. Na poti na sedež PK se je ponovno ustavil pri Miklavcu in ga seznanil z odločitvijo, da skupaj ustanovijo POOF, o čemer pa bo poprej obvestil IOOF. Miklavca naj bi posebej opozoril, da dokler ne dobijo odgovora od vodstva OF, se on, to je Miklavc, »ne sme smatrati za nič več, kot za člana OF. Lahko zbira denar, material itd. in to oddaja terenskim delavcem, s katerimi se mora povezati.«

Za komuniste je bilo pomembno le to, kako tiste, s katerimi si operativno ne bi mogli pomagati ali jim niso zaupali, izkoristiti drugače, predvsem tako, da jim dajejo denar in razne potrebščine. Samoiniciativa ni bila dovoljena.

ko *Baklje*, ki je že izšla, ter tudi drugo številko, ki jo je ravnokar nameraval izdati, a mu je Sluga namero preprečil.

O tem je Sluga poročal: »Rekel sem mu, da OF izdaja enotno literaturo, t. j. *Slovenskega poročevalca* itd., ter da lahko pošilja članke za te liste, kar je tudi sprejelo.«

Nekateri drugi sočasni viri, katerih avtor je bil sekretar rajona Medvode in član OK KPS Škofja Loka Avgust Barle - Ambrož, so povedali, da Miklavc prepovedi izdajanja *Baklje* ni sprejel kot nekaj samoumevnega, zaradi tega naj bi bil »zelo užaljen«. Barle, ki je bil povezovalni člen med Miklavcem in PK KPS za Gorenjsko, pa se je od vsega začetka nagibal tudi k ugotovitvi, da Miklavc z OF ne sodeluje iskreno.

Denar ja, odločanje ne

Ivan Miklavc je Jožetu Slugi tudi povedal, da ima zvezo z IOOF v Ljubljani in s Prežihovim Vorancem, ki naj bi mu naložil organiziranje OF na Gorenjskem. Kmalu za tem se je Sluga udeležil širšega sestanka, ki ga je sklical Miklavc. Na stanek je med drugim prišel tovarnar (lastnik obrata športne opreme) Albin Kolb iz Šentvida, ki je za OF delal že od leta

»Napake« in samokritika

Razmere, v kakršnih je sprejel odločitev o ustanovitvi POOF, je Jože Sluga takole opredelil: »Poslal sem predlog na IOOF, da se mi zdi potrebno, da se sformira ta odbor z ozirom na to, ker sem bil v dobri veri, da delam pravilno, ker smo tudi v Ljubljani formirali okrožne in rajonske odbore iz zastopnikov vseh slojev. Situacija se je pa do takrat izpremenila in izkazalo se je, da moje delo ni bilo pravilno. Upoštevati morate težko stališče, ki je bilo takrat na Gorenjskem in da sem hotel vestno izvršiti dane mi naloge ...«

Dalje je zapisal, da je šele potem, ko so ga poklicali na poročanje na IOOF v Dolomite, »dobil več informacij, za katere preje nisem vedel, in tudi direktive, naj se te ljudi porabi za delo posebno na gospodarskem polju, dati jim pa ne smemo nobenih funkcij. Tega sem se vestno držal.«

Obveščanje mimo komunistov

Za komuniste je bilo pomembno le to, kako tiste, s katerimi si operativno ne bi mogli pomagati ali jim niso zaupali, izkoristiti drugače, predvsem tako, da jim dajejo denar in razne potrebščine.

Spomenik pri Srednji vasi pri Poljanah, kjer so 14. januarja 1943 ubili Franca Ravbarja - Viteza, organizatorja Vosa na Gorenjskem.

Kot rečeno je Miklavc nameraval izdajati glasilo z imenom *Baklja*. Prva in edina številka s podnaslovom *Vestnik Slovenske Osvobodilne Fronte za Gorenjsko* je izšla v prvi polovici decembra 1942. Njen urednik je bil Ivan Miklavc - Volodja, pomagal pa mu je še Albin Kolb. Cilj *Baklje* je bil, kakor je bilo zapisano v uvodu, »obveščati vse naše verno in pošteno slovensko ljudstvo o važnih svetovnih dogodkih in o položaju našega Osvobodilnega dela na Gorenjskem ozemlju, ter o zgraditvi naše Domovine – Slovenije«.

Privrženost slovenstvu

V Arhivu Slovenije ohranjena številka *Baklje* je dragocena, saj razkriva idejni in tudi psihološki profil Miklavčevega kroga in predvsem samega Miklavca. Opazno jo je označevala, in s tem njene avtorje, predvsem torej Ivana Miklavca, precej narodnjaško uglašena privrženost slovenstvu. Že v naslovnem delu časopisa je bil npr. natisnjen moto »Slovenec sem – tako je mati djala!«, na prvi strani pa je bil objavljen tudi odlomek iz pesmi, ki opeva lepote slovenske zemlje. Kot je ugotovila zgodovinarica Vida Deželak Barič se je po izpovedni strani *Baklja* precej razlikovala od uveljavljenih standardov v partizanskem tisku.

Baklja je priznavala Osvobodilni fronti, da je takoj po zlomu Jugoslavije prevzela »častno mesto v narodu, prevzela vse dolžnosti in odgovornost, da osvo-

bodi slovenski narod zasedbe slovenskega ozemlja in da ustvari nove pogoje za našo socialno in gospodarsko samostojnost«. Iz navedenega je izpeljala: »Vse zavedno in nepokvarjeno slovensko ljudstvo mora sodelovati v O. F. in s skupnimi napori graditi našo bodočnost v okviru Slovenske vzajemnosti.«

O vodstvu OF, ki ga je poimenovala »naroda vlada«, je zapisala, da ga sestavljajo krščanski socialisti, komunisti in sokoli, ki so »pravilno razumeli slovansko idejo in duh novega časa« ter da ta vlada »prevzame vso oblast ob prevratu, ker je le ona vodila borbo proti okupatorjem«.

Učiti je treba resnico

Posebno priznanje je izrekla partizanski vojski oziroma »naši narodni vojski«, ki da je prevzela v narodu »najbolj častno mesto in šele zgodovina slovenskega naroda bo znala opevati te heroje, idealiste in borce, ki so v najhujših časih zverstva nad našim narodom bili varuhi in zaščitniki naše prelepe slovenske zemlje, naših domov in našega poštenega ljudstva.«

Posebej se je ustavila ob vprašanju odnosa naroda do cerkve. Zavzema se za medsebojno strpnost in sodelovanje v smeri podpore vsem narodnim prizadevanjem »za domovinsko delo in gojiti ljubezen do Domovine – Naroda in Cerkve«. Da mora biti ves narod vzgojen v »plemenitosti, poštenju in vernosti. Učiti je treba resnico in vsak se naj častno bori za pravi-

co. Z vsemi silami pa pobijati nevernost, hinavščino, sovraštvo, potuhnjenost /.../. Vzgojiti moramo nov plemenit narod in cerkev mora biti Svetišče vsega tega naroda. Cerkev se ne peča s politiko, je to gnusoba, ker žali najsvetejše našega Velikega Odrešenika.«

Graditelji domovine

Vse priznanje je izrekla duhovščini, ki da se je večinsko izjavila proti bratomorni vojni in pristavila, da je to »narodna duhovščina«, ki bo v bodoče oznanjala Kristusove nauke in ves slovenski narod povezala s cerkvijo. Dalje je zagotavljala, da je OF resnična zaščitnica Cerkve in duhovščine, je pa na stališču nevmešavanja Cerkve v politiko in s tem vzpodbujanja sovraštva med narodom. Nasprotovala je tudi pridobitni dejavnosti Cerkve, kajti duhovnik mora biti »Božji namestnik – učitelj vere in oznanjevalec Kristusovih nauk«.

Mednarodno vojaškopolično situacijo konec leta 1942 je list ocenjeval kot vzpodbudno za vse zasužnjene narode in napovedoval skorajšnji propad nacifašizma. Zato je pozival: »Vse Vaše misli – vse moči naj bodo povezane z osvobodilnim delom. Strahopeten narod ni vreden Svobode – Samostojnosti. Vsi v borbo za naše Svete pravice, za čast naroda in za ustvaritev naše Velike slovenske Domovine. Bodite graditelji naše Domovine.«

Nadaljevanje prihodnjic